

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 5 1 A 1 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Četrtek, 29. maj 2025 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 22 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

P 2 5 1 A 1 0 1 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1**ONAPLUS****Navdihujoče življenje Slovenke, ki je napisala
nepozabno Muco Copatarico**

Ela Peroci je bila prepričana, da je treba otroški domišljiji dati prosto pot in v zgodbe vplesti čustva. Njene pravljice so polne nežnosti, topline in dobrote.

Petra Kušar
6. 1. 2023

Že kot otrok navdušena nad pisanjem

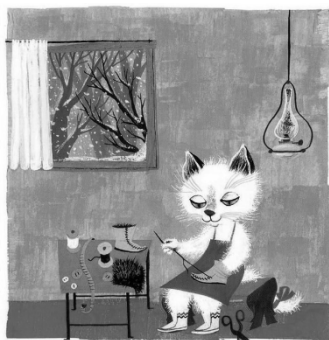
Ela Peroci se je rodila 11. februarja 1922 v Svetem Križu pri Rogaški Slatini. Njeni starši so bili revni in ji niso mogli kupovati knjig. Očeta, ki je bil državni uradnik, so premeščali iz kraja v kraj. Družina se je pogosto selila, zato je pisateljica osnovno šolo obiskovala v Šmarju pri Jelšah, Rogatcu in Šentvidu pri Grobelnem. Že kot šolarka je odkrila svoj dar za pisanje. Nekoč je dejala: »Ko je učitelj na šolsko tablo napisal naslov spisa, se je v meni utrnil trenutek pravljčnosti.« Šolanje je nadaljevala na meščanski šoli in gimnaziji v Celju in Kočevju. Nato se je vpisala na državno učiteljsko šolo v Ljubljani in izobraževanje uspešno zaključila leta 1942.

Pošta Slovenije je ob 100-letnici rojstva Ele Peroci izdala spominsko znamko. Fotografija: Pošta Slovenije

Ob koncu druge svetovne vojne je poučevala na več osnovnih šolah in v domu za invalidno mladino v Kamniku. Stik z invalidnimi otroki jo je pretresel, zato je začela pisati o izkušnjah z njimi. Ti zapisi so bili zelo srčni in prežeti s čustvi.

Kasneje so ji ponudili delo pri Mladinski knjigi in postala je urednica njihovih revij Pionir in Ciciban. Pisala je tudi za revije drugih založb. Vpisala se je na filozofsko fakulteto in leta 1954 diplomirala iz pedagogike. Zaposlena je bila tudi na RTV Slovenija, in sicer kot sodelavka pri mladinskem izobraževalnem programu na Radiu Slovenija. Do upokojitve je delala kot urednica oddaje Radijska šola. Ves čas je tudi pisala. Umrli je 18. novembra 2001.

Muca Copatarica, ilustracija
Ančke Gošnik Godec

Pravljice in materinstvo

Poročila se je leta 1948. Rodila je hčeri Jelko in Anko. Pogosto jima je pripovedovala zgodbe, ki si jih je izmislila sama. Nekatere od njih je kasneje tudi zapisala in izdala v knjižni obliki. Njena najbolj priljubljena pravljica je Muca Copatarica. Navdih zanjo je dobila zelo spontano. »Muco Copatarico je Jelka izsilila. Ko sva nekoč v vozičku peljali na sprehod njeno mlajšo sestro, je sedla na cesto in ni hotela naprej. Da smo lahko nadaljevale pot, sem ji začela pripovedovati o muc,« je razložila Ela Peroci. Muca Copatarica je izšla leta 1957. Do leta 2007 je dočkala kar 15 ponatisov in naklado več kot 150.000 izvodov. Tako pri nas kot v tujini so to pravljico večkrat uprizorili kot lutkovno predstavo.

»Ne pišem za otroke, pišem otrokom in tako se z njimi pogovarjam.«

Njena prva objavljena pravljica Moj dežnik je lahko balon je poleg Muce Copatarice najbolj znana. Napisala je tudi pravljice Hišica iz kock, Majhno kot mezinec, Na oni strani srebrne črte, Za lahko noč, Ptičke so odletele in veliko drugih. Njena dela so prevedena v češčino, finščino, francoščino, italijanščino, madžarščino, nemščino, poljščino in slovaščino.

Ideje za pisanje so se ji pogosto utrile, medtem ko je opazovala sodobne mestne otroke. Osredotočala se je na njihov položaj v družini in pisala o stiskah, s katerimi se soočajo. Imela je posluh za otroški domišljjski svet. Nekoč je dejala: »Ne pišem za otroke, pišem otrokom in tako se z njimi pogovarjam.«

(Prirejeno po: <https://onaplus.delo.si/partnerstvo/druzba/navdihujoce-zivljenje-ele-peroci-slovenke-ki-je-napisala-slavno-muco-copatarico/>. Pridobljeno: 5. 3. 2023.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Odgovorite na vprašanja o okoliščinah nastanka izhodiščnega besedila.

Kdo je tvoril besedilo? _____

Komu je namenjeno? _____

Kdaj in kje je bilo objavljeno? _____

(2 točki)

2. Dopolnite preglednico o nebesednih spremljevalcih in njihovi vlogi v izhodiščnem besedilu.

Nebesedni spremljevalec	Vloga v izhodiščnem besedilu
	popestritev besedila in ponazoritev podteme
kreпки tisk	

(2 točki)

3. Preberite naslov izhodiščnega besedila in rešite nalogo.

- 3.1. Iz naslova izpišite besedi, s katerima avtorica izrazi svoje mnenje o pisateljici in njenem delu.

(1)

- 3.2. Podčrtajte pravilno rešitev ob poševnici.

Avtorica je pisateljici in njenemu delu n a k l o n j e n a / n e n a k l o n j e n a .

(1)

(2 točki)

4. Preberite 1. odstavek izhodiščnega besedila (Ela Peroci se je rodila ...) in obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

1. odstavek ima značilnosti

A predstavitve osebe.

B nekrologa.

C komentarja.

Č življenjepisa.

(1 točka)

5. Na podlagi izhodiščnega besedila opišite in označite Elo Peroci. V vsak stolpec napišite tri podatke.

Opis	Oznaka
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(3 točke)

6. Kaj je Ela Peroci delala v navedenih ustanovah? Dopolnite povedi.

V domu za invalidno mladino je _____.

Pri Založbi Mladinska knjiga je _____.

Na filozofski fakulteti je _____.

Na RTV Slovenija je _____.

(2 točki)

7. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Ela Peroci je odraščala ob številnih knjigah iz domače knjižnice. DA NE

Pisateljica je svoj umetniški dar odkrila po rojstvu hčera. DA NE

Muco Copatarico poznajo tudi izven slovenskih meja. DA NE

Pravljica Muca Copatarica je bila tudi dramatizirana. DA NE

Pravljica Moj dežnik je lahko balon je izšla pred Muco Copatarico. DA NE

(2 točki)

8. Česa iz izhodiščnega besedila o Muci Copatarici ne izvemo?

Iz izhodiščnega besedila ne izvemo,

A kaj je pisateljico spodbudilo, da je pravljico napisala.

B kdaj je izšla v knjižni obliki.

C kdo je slikanico ilustriral.

Č kolikokrat je bila slikanica do danes ponatisnjena.

(1 točka)

9. Navedite tri različne priložnosti, ob katerih je pisateljica dobivala zamisli za pisanje pravljic.

— _____

— _____

— _____

(2 točki)

10. V povedi/povedih napišite vsaj dve posebni značilnosti pravljic Ele Peroci in dva podatka, ki dokazujeta, da so njene pravljice priljubljene med bralci.

(4 točke)

11. Ali ste v otroštvu raje poslušali pravljice ali gledali risanke? Svoj odgovor utemeljite v povedi/povedih.

(2 točki)

12. Preberite slovarski sestavek in rešite nalogo.

právljica -e ž ^{lat.} 'fabula' (19. stol.), *právličen*, *právličar*.
Nastalo iz *práv'l'ica, manjšalnica od *práv'l'a 'govorjenje', kar je izpeljanka (tipa káplja) iz *práviti 'govoriti' (M. F. pri Be III, 106).

- 12.1. Iz katerega jezikovnega priročnika je slovarski sestavek?

Slovarski sestavek je iz

- A Slovarja slovenskega knjižnega jezika.
B Slovenskega pravopisa.
C Slovenskega etimološkega slovarja.
Č Slovarja tujk.

(1)

- 12.2. Obkrožite DA, če je trditev pravilna, ali NE, če ni.

V slovarskem sestavku je predstavljen pomen besede <i>pravljica</i> .	DA	NE
Beseda <i>pravljica</i> je domača.	DA	NE
Besedo <i>pravljica</i> lahko naglasimo na dva načina.	DA	NE
Iz slovarskega sestavka lahko razberemo spol besede <i>pravljica</i> .	DA	NE

(2)
(3 točke)

13. Izpisanim besedam pripišite protipomenke.

pogosto _____

večkrat _____

kasneje _____

naprej _____

(2 točki)

14. Napišite, kaj pomeni podčrtani del v vsaki povedi.

Imela je posluh za otroški domišljjski svet. _____

Otroški domišljji je treba dati prosto pot. _____

(2 točki)

15. Rešite nalogo o tvorjenkah.

15.1. Iz skladijskih podstav tvorite ustrezne besede.

tak, ki je od otroka _____

tak, ki je za otroka _____

tak, ki je kot otrok _____

(2)

15.2. V katero besedotvorno vrsto spadajo besede, ki ste jih tvorili?

Tvorjene besede so

A zložanke.

B izpeljanke.

C sklopi.

D sestavljenke.

(1)
(3 točke)

16. Preberite povedi in rešite nalogo o zaimkih.

Rodila je hčeri Jelko in Anko. Pogosto jima je pripovedovala pravljice, ki si jih je sama izmislila.

16.1. Na kateri besedi se navezujeta podčrtana zaimka?

jima _____

jih _____

(2)

16.2. Katero skupno slovnično lastnost imata zaimka?

A sklon

B število

C osebo

(1)
(3 točke)

17. Besede v oklepajih postavite v pravilno obliko.

Ela Peroci je bila pisateljica, ki je rada delala z _____ (otrok), saj so iskreni in pristrčni. Pogosto je pravljice najprej pripovedovala _____ (hči) Jelki in Anki, ki sta ponosni na zapuščino svoje _____ (mati). Ko so bile njene pravljice izdane v knjigah, so doživele velik uspeh ne le pri _____ (otrok), ampak tudi pri njihovih _____ (starši).

(3 točke)

18. Preberite poved in podčrtano osebno glagolsko obliko postavite v sedanjik, velelnik in pogojnik.

Nekoč sva v vozičku peljali na sprehod mlajšo sestro.

	Sedanjik	Velelnik	Pogojnik
sva peljali			

(2 točki)

19. Obkrožite jedra podčrtanih stavčnih členov.

Pošta Slovenije je ob 100-letnici rojstva Ele Peroci izdala spominsko znamko.

(2 točki)

20. Preberite poved in rešite nalogo.

Ideje za pisanje so se ji pogosto utrile, medtem ko je opazovala sodobne mestne otroke.

20.1. Poimenujte podčrtani odvisnik.

(1)

20.2. Poved pretvorite v enostavno.

(2)
(3 točke)

21. Obkrožite štiri besede, v katerih se izgovarja polglasnik.

pretresti dežnik meziniec srebrne pravljice trenutek urednica materinstvo

(2 točki)

22. Napišite **uradno prošnjo**.

Zamislite si, da ste Zarja/Svit Orehek, članica/član dramskega krožka na Šoli za storitvene dejavnosti (Trg mladosti 3, 3320 Velenje). Prvič boste uprizorili lutkovno predstavo. Scenografinjo Marino Hrovatin, avtorico lutk v predstavi Muca Copatarica, prosite za izvedbo krajše delavnice o izdelavi lutk. Pišite ji v Lutkovno gledališče FRU-FRU (Komenskega ulica 9, 1000 Ljubljana). V prošnji utemeljite tudi, zakaj ste za izvajalko izbrali prav njo. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

P 2 5 1 A 1 0 1 1 1 1 1

Prazna stran